

# De Heraut

voor de

## Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 25 October 1914. N°. 1918.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.  
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.  
Inzendingen, die later dan Donderdag v'snamiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.90 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f — 10. Abonneementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.  
Advertentieën: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f — 20.  
Aanvragen en vermelding van leidingen f — 12 per regel.

### Van de Volëinding.

CXLV.

VIJFDE REEKS.

VII.

Want dit verderfelijke moet onverderfelijke aandoen, en dit sterfelijke moet onsterfelijke aandoen.  
1 Corinthe 15 : 53.

Ook van nog een andere zijde wordt ons bevestigd, dat de menschelijke natuur van den Christus, voor wat het lichamelijke betreft, thans in den staat zijner verhoogen, zeer aanmerkelijk verschilt van de gestalte, waarin hij op aarde omwandelde en stierf aan het Kruis. Ons wordt toch betuigd, dat de kinderen Gods in de opstanding een heerlijkheid zullen erlangen, die gelijksoortig is met de heerlijkheid die aan den Middelaar ten deel viel. De apostel Johannes namelijk spreekt zich in zijn eersten zendbrief hierover (1 Joh. 3 : 2) in dezer voege uit: »Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard wat we zijn zullen; maar dit weten we, dat als hij zal geopenbaard zijn, wij hem gelijk zullen wezen, want wij zullen hem zien gelijk hij is». Hierin ligt tweemaal. Ten eerste, dat het lichaam van Christus niet onveranderd gelijk bleef aan de gestalte van vóór Jezus kruisdood. Dan toch zou Johannes zich deze gestalte zeer duidelijk hebben kunnen voorstellen, want drie jaren lang heeft hij met Jezus verkeerd. Zegt nu Johannes, aan wie dit ten deel viel, dat hij zelf eens aan Jezus in zijn verhoogen staat gelijk zal wezen, maar dat hij nog niet weet hoe dit zijn zal en welke die gestalte wezen zal, zoo volgt hieruit, dat Jezus tegenwoordige gestalte aanmerkelijk verschillen moet van de gestalte waarin Johannes Jezus die drie jaren lang gekend heeft. En ten andere ligt er evenzoo dit in, dat Johannes van de gestalte, waarin Jezus aan Gods rechterhand zit, zich vooralsnog geen klare voorstelling kon maken, doch dat hij dit eerst later zal kunnen doen, als hij zelf uit de dooden zal zijn opgestaan, wijl hij dan eerst Jezus zien zal gelijk hij is». Juist zoo laat ook de apostel Paulus zich uit, als hij aan de kerk van Philipp (3 : 21) schrijft: »Onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook den Zaligmaker verwachten, namelijk den Heere Jezus Christus, die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat het gelijkvormig worde aan zijn heerlijk lichaam; en zulks wel door de werking waardoor de Christus alle dingen aan zich onderwerpen kan». En omstandiger nog is het betoog, dat de apostel Paulus, wat dit punt betreft, ons in 1 Cor. XV gaf. Daar toch wordt ons tweemaal, zelfs breedvoerig, uiteengezet: 1°. dat ons verheerlijkt lichaam gelijk zal zijn aan dat waarin Jezus nu reeds aan Gods rechterhand zit; en 2°. dat dit lichaam, waarin Jezus thans zich openbaart, geheel verschillen moet van het lichaam, waarin hij hier geboren werd en stierf. Jezus, zoo schrijft hij, is wel mensch, maar eigensoortig. »De eerste mensch, Adam, was geworden tot een levende ziel, maar de Zoon des menschen, die thans aan Gods rechterhand zit, blijkt nu te zijn een levendmakend geest». De eerste mensch, Adam, was uit de aarde aardsch, Jezus, de tweede mensch, die ons tot Heere is geworden, was uit den hemel. Gelijkerwijs nu de geloovigen hier op aarde het beeld van den aardschen gedragen hebben, alzoo zullen zij in de opstanding eens het beeld des hemelschen dragen. Dit nu zal nog minder sterk uitkomen bij de geloovigen die eerst sterven, en pas bij hun opstanding hun zichtbare gedaante terug krijgen, maar zeer sterk daarentegen bij die kinderen Gods, die hier op aarde leven zullen, als Jezus wederkomt. Dezen toch zullen niet sterven, maar in één oogenblik des tijds in gedaante veranderd worden, doordien hun sterfelijke lichaam de onsterfelijke en onverderfelijke zal aandoen, en aan Jezus' verheerlijkt lichaam gelijkvormig zal worden.

Uit deze stellige verklaring blijkt derhalve: 1°. dat het lichaam van de kinderen Gods een algeheele metamorfose of gedaantewisseling zal ondergaan; en 2°. dat Jezus nu reeds zich in die verheerlijkte gestalte bevindt, die eerst in de opstanding het deel der geloovigen zal worden. Zoeken we derhalve licht omtrent de gedaante waarin Jezus thans verkeert, dan hebben we ons af te vragen, wat de Schrift ons betuigt omtrent den staat der heerlijkheid waarin we zelf eens zullen verkeeren. Die twee toch zullen alsdan eender en gelijk zijn. Jezus bevindt zich nu reeds in dien staat, waartoe wij eerst door de opstanding zullen geraken. Wat van ons eerst later gelden zal,

geldt dus nu reeds van den Christus. Was het nu juist, wat maar al te velen zich verbeelden, dat ze eens zullen opstaan in hetzelfde vleesch en bloed, waarin ze zich hier bevonden, toen ze stierven, zoodat er geen verschil aanwijsbaar zou wezen tusschen het lichaam van nu en het lichaam waarin ze alsdan verkeeren zullen, zoo zou ook omtrent den Christus zijn vast te stellen, dat hij thans, aan Gods rechterhand gezeten, er juist zoo uit zou zien, als toen de schare hem in Galilea aanschouwde, en dat zijn lichaam alsnu nog in geheel dezelfde conditie verkeert, als waarin dit destijds verkeerd heeft. Jezus lichaam zou alsdan nog altoos aan geheel dezelfde wetten onderworpen zijn, als waaraan het destijds onderworpen was. De samenstelling van het lichaam, het zwaartegewicht ervan, de behoefte aan lucht voor de ademhaling en aan spijs en drank om honger en dorst af te weren, de beweging, de duur voor afstanden, die hij had af te leggen, kortom, geheel de verhouding van Jezus, wat zijn lichaam betrof, tot de ons omringende natuur zou ook nu nog juist zoo moeten zijn, als ze toen was. Vernemen we nu echter, dat Jezus' lichaam nu reeds is, wat 't onze eens zijn zal, en dat ons lichaam in zijn toekomstigen staat een totale verandering zal ondergaan hebben, dan volgt hier van zelf uit, dat we ons ook Jezus' lichaam niet anders dan algeheel gewijzigd mogen voorstellen. Altoos hetzelfde lichaam, maar in gedaante, gehalte en gestalte ontkrokken aan de eischen van de natuur hier op deze aarde, en conform geworden aan de eischen die de natuur in de hoogere levenssfeer stelt.

De vraag, welke verandering, zijn we eenmaal verheerlijkt, aan ons eigen lichaam zal zijn waar te nemen, kan in den loop van ons betoog eerst later nauwkeuriger worden toegelicht, maar toch moet hier reeds, in verband met Jezus' Hemelvaart, nadruk gelegd op de hoofdeigenschappen, die zich, naar luid der Heilige Schrift, daarbij zullen voordoen. Zoo toch als 't in onze volëinding zijn zal, zoo is het nu reeds bij den Christus. Wel komt hier, voor wat den Christus aangaat, de invloed en werking van zijn Goddelijk Zoonchap bij, en sprekt 't evenzoo van zelf dat er in hem, als aller Hoofd en Heer, zich voordoet, wat bij ons niet in die mate het geval zal zijn. Ook hier is niet eenduidige herhaling van het gelijke, maar eenduidige variatie van het gelijksoortige. Maar dit wijzigt niets in de grondtrekken. Als de onderzoeker het lichaam van een eenvoudigen herdersjongen die achter de schapen doolde, ontleeft, vindt hij in de grondtrekken precies hetzelfde wat bij een denker als Kant, of een virtuoos als Bach, of een kunstenaar als Rembrandt werd gevonden. Op die grondtrekken komt 't daarom hier aan, en desdaarom is alsoo de vraag te beantwoorden, of, naar luid der Heilige Schrift, ons lichaam in den staat der verheerlijking *zuivere kopie* zal zijn van 't lichaam, waarin we thans verkeeren, dan wel of er tusschen nu en de opstanding een algeheele gedaantewisseling of metamorfose zal plaats grijpen.

Hierover nu heeft de apostel zich vooral in 1 Cor. XV zeer breedvoerig uitgelaten, en dit op zulk een wijze, dat men schier onder den indruk komt, alsof alle overeenkomst met ons huidige lichaam in de opstanding zou wegvallen. Het vraagstuk als zoodanig wordt in 1 Cor. XV : 35 zeer scherp gesteld, bijna in dezelfde woorden, waarin wij het nu nog zouden uitdrukken: »Maar zal iemand zeggen, hoe zullen de dooden worden opgewekt, en met hoedanieg een lichaam zullen zij komen? Nu vindt de apostel die vraag zelf eigenlijk te dwaas, en daarom luidt zijn antwoord: »Gij dwaast, hetgeen ge zaait wordt niet levend, tenzij dat 't gestorven is». En alsnu overgaande tot het plantenrijk, wijst de apostel er op, dat hetgeen gezaaid wordt zijn gestalte verliest, en dat uit dat gezaaide een nieuw iets in geheel gewijzigde gestalte opkomt. »Hetgeen ge zaait, zoo schrijft hij, daarvan zaait ge het lichaam, de gestalte niet die worden zal, maar een bloot graan, een enkele korrel, van tarwe of van wat het zijn moge». En, komt nu de tijd van opbloeien, of wilt ge de tijd des oogstes, dan komt niet naar boven wat gezaaid is, om u enkel de onde korrel te vertoonen, maar dan geeft God aan dat opbloeijende zaad een nieuw lichaam, een nieuwe gestalte, gelijk Hij wil, en dat wel aan een legelijk zaad zijn eigen lichaam of gestalte. Of zulk een lichaam in de opstanding weer been en vleesch zal vertoonen, gelijk nu, is dan ook niet te beantwoorden dan met een onderscheiding. Ons huidige vleesch en bloed beëit, zegt de apostel, de onverderfelijke niet. Toch zal ons lichaam ook in de toekomst wel zijn vasten vorm en gestalte, en

dus zijn vleesch hebben, mits ge er maar op let: »niet alle vleesch is hetzelfde vleesch», vs. 39. Reeds hier op aan te niet. Mensch en rund, vogel en visch hebben allen vleesch, maar zeer verschillend vleesch. En sterker nu nog zal het onderscheid tusschen ons vleesch nu, en ons vleesch in de opstanding wezen. Er zijn toch niet enkel aardsche, er zijn ook hemelsche lichamen. Beiden nu hebben een schoon iets dat aantrekt, zoo ge wilt een heerlijkheid, maar zeer met onderscheid. De heerlijkheid toch van het lichaam der opstanding zal een geheel andere zijn dan de heerlijkheid van het menschelek lichaam hier op aarde. Reeds in deze zichtbare schepping zien wij niet alleen het onderscheid tusschen visch, vogel of landdier, maar merken we even goed dat zon, maan en sterren ons boeien kunnen, maar toch alle die met een andere bekoring. »Een andere is de heerlijkheid der zon, en een andere is de heerlijkheid der maan, en een andere is de heerlijkheid der sterren. — Zelfs onder de sterren aan het firmament is nog weer onderscheid, want »de ene ster verschilt in heerlijkheid van de andere ster».

Welnu, zegt de apostel, juist zoo nu moet ge ook over uw tweerlei lichaam oordeelen. Zooals wij zouden zeggen: »Rups en kapel is één wezen, maar de lichaams-gestalte verschilt geheel. Bij de rups wanstaltig, van de kapel heerlijk, en zoo schrijft nu ook de apostel van uw ziel en lichaam: »Alzoo zal ook de opstanding der dooden zijn». Na uw sterven wordt ge in het graf gezaaid onder de heerschappij der verderfelijke, maar dit uw zelfde lichaam wordt straks, dank zij de opstanding, »opgewekt in onverderfelijke». Het wordt gezaaid in ongere, het wordt opgewekt in heerlijkheid; het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht. Een natuurlijk lichaam, d.i. een lichaam conform de wetten van deze zichtbare natuur, wordt er gezaaid, maar een geestelijk lichaam, d.i. een lichaam conform de orde der hoogere levenssfeer, komt er uit op. En ten slotte voegt hij er aan toe: »Er is een natuurlijk lichaam, en er is een geestelijk lichaam». Hij voelde toch, dat het er op aankwam de Kerk van Corinthe duidelijk te doen inzien, dat de wetten van deze onze natuur in de levenssfeer van hoogere orde die ons wacht, niet gelden. Hij gaf alzoo aan, dat de hoogere levenssfeer eigen ordinarities heeft. En dit eigen karakter van de hoogere orde noemt hij nu *geestelijk*, en zulks wel niet om te zeggen, dat er niets overblijft dan de ziel, maar om uit te drukken, dat het lichaam zelf dat ook in de opstanding tot onze natuur zal behoorren, een ander type, een ander karakter zal bezitten dan ons lichaam thans, iets wat hij nu met het woord: *geestelijk* uitdrukt, omdat hij er geen eigen woord voor wist. En na aldus scherp en duidelijk het alles doordringend onderscheid tusschen ons lichaam van nu en het lichaam waarin we eens schitteren zullen, te hebben aangewezen, gaat hij dan in 't slot van hoofdstuk XV er zelf toe over, om dit alles ook op den Christus toe te passen, ja sterker nog, om er nadruk op te leggen, dat hij over dit groote onderscheid dáárom zoo sterk spreken zal, omdat ook datzelfde onderscheid principieel in den Christus alzoo bestaat, indien ge ook bij hem het lichaam der vernederd met het lichaam in den staat zijner verhoogen vergelijkt.

Ook met 2 Cor. V : 1—9 is hier te rekenen, zij 't al, dat hier zich bij de uitlegging andere moeilijkheden voordoen, waarop vooralsnog niet kan worden ingegaan. Afgezien hiervan echter is het volkomen duidelijk, dat de apostel ook hier een zeer sterke metamorfose van het lichaam na den dood en in de opstanding aangeeft. Het lichaam, waarin we hier verkeeren, noemt hij »ons aardsche huis, dezes tabernakels». Het kon ook met *met* vertaald zijn, en dan viel natuurlijk elke vergelijking tusschen tabernakel en tempel weg, doch 't zij men *tent*, 't zij men *tabernakel* vertaalt, duidelijk komt des apostels bedoeling uit, om op de vergankelijkheid van ons lichaam, gelijk we dit hier op aarde bezitten, vollen nadruk te leggen. Gelijk een tent of tabernakel afgebroken wordt, zoo ook is ons aardsche lichaam bestemd om afgebroken te worden. En, komt 't hieraan toe, dan staan we vanzelf voor de vraag, wat er alsdan met ons wezen zullen zal. Of we dan enkel als schullende zielen zullen voortbestaan, dan wel een ander iets in de plaats zullen krijgen, wat opnieuw den dienst doet, dien hier het lichaam bewees. En nu zegt de apostel, dat we niet slechts alsdan in een lichaam verrijzen zullen, maar dat het lichaam der verrijzenis in waardij en betekenis even hoog

boven ons lichaam van nu zal staan, als een vast huis, dat op fundamente rust, hoog staat boven de tent die men opzet en weer afbreekt. »Zoo nu ons aardsch huis van onze tent of tabernakel, d.i. ons aardsche lichaam, verbroken wordt, dan weten we, dat we van God niet weer een *tent*, maar een vast gebouw zullen ontvangen, en wel een *huis*, waarin onze ziel wonen zal; een huis niet, dat wij ons met eigen handen opzetten, maar een eeuwig huis, dat hooren zal tot de ordinantie der hemelen. Nu stond de apostel hiermee voor de vraag, of dit betekende het *huis* waarin de ziel aanstonds na het sterven zou worden toegelaten, dan wel of na het sterven een middenfase, een tusschentoestand zou intreden, waarin de ziel, na het tent-lichaam van deze aarde verlaten te hebben, als louter ziel ondolen zou, om eerst later, bij Jezus wederkomst, het ontbrekende lichaam, doch dan geheel vernieuwd, terug te krijgen. Hij spreekt dan uit, dat zulk een overgangstoestand hem smartelijk zou vallen. Hij zegt toch: »Ook wij (die alsnog in dezen tabernakel, d.i. in ons aardsche tent-lichaam, zijn) zuchten, in onszelf bezwaard zijnde, daar wij vreeze koesteren voor 't bestaan in ontkleeden, d.i. lichaamslozen toestand, en niets liever wenschen, dan aanstonds na ons sterven overleed te worden, opdat het sterfelijke onverwilt, en zonder tusschenpoos, van het leven verlonnen worde (vs. 14). Hierop echter behoort hier in verband met Jezus' Hemelvaart niet dieper te worden ingegaan, daar de tusschentoestand bij Jezus reeds op den morgen van den derden dag door zijn opstanding een eind nam.

Van hoog belang daarentegen is ook 2 Cor. V : 1—9 voor het rechte inzicht in Jezus Hemelvaart, omdat in geen uitspraak zoo sterk als hier het zeer sterke onderscheid aan de orde komt tusschen de gedaante van ons lichaam, gelijk het zich hier op aarde vertoont, en de gestalte gelijk het in de hoogere levenssfeer zich zal aandienen. Tweerlei beeld gebruikt de apostel hier door elkaar. Eenerzijds dat van *tent* of *huis* waarin de ziel woont, en ten anderen van *het kleed*, dat uit en aangetrokken wordt, zoodat men gekleed, ontkleed of overleed kan zijn. Vooral dit beeld van *het kleed* is zeer sterk sprekend, daar we telkens wisselen van kleed, het éne afleggen, en het andere aantrekken, zonder dat het tweede met het eerste ook maar iets uitstaande heeft. Iets minder kras is 't beeld van *tent* en *huis*, omdat 't één altoos op 't ander voorbereidt, maar toch, ook hier is het onderscheid zeer scherp geteekend. Het *huis* toch wordt niet uit de brokstukken van de tent of tabernakel gebouwd, maar uit geheel andere, van elders aangebrachte grondstof. Slechts zooveel kan gezegd, zoo men aan de vertaling van *tabernakel* vasthoudt, en daarbij dan aan den *tempel* denkt, dat 't allerheiligste uit den tabernakel in den Tempel was overgedragen. Maar hoe hoog ook de betekenis zij, die men alsdan aan de arke met den verzoendekel toekennen wil, het feit blijft dan toch, dat de apostel hier het lichaam der opstanding neemt als een geheel nieuw lichaam, dat eigenlijk met het andere, nu ontbonden lichaam bijna niets meer uitstaande had. Zelfs zou men zeggen, dat hij op een tweede schepping doelt. Eerst op de schepping van het lichaam, dat we uit onze moeder ontvingen, en daarna op een geheel nieuwe schepping van een tweede lichaam, dat God ons zal toewijzen. Doch ook al stelt men, dat de apostel de *wisseling* van 't leven niet zoo sterk als algeheele *verwisseling* van lichaam bedoeld heeft, tegen te spreken valt 't dan toch niet, dat er van een weer galvaniseren van het lijk bij den apostel geen sprake is, en alzoo nooit tegen het lichaam der opstanding, en dus ook niet tegen het verheerlijkte lichaam van Jezus, uit de beperktheden, gebondenheden en bepaaldheden van ons aardsche lichaam te redeneeren valt. En dit nu is toch het punt waarop het bij Jezus' Hemelvaart aankomt.

Alleen zou te zeggen zijn, dat de tegenstelling die de apostel in 1 Cor. XV en in 2 Cor. V zoo breed uitmeet, zich bij Jezus anders voordoet, daar bij Jezus wel ook de dood intrad, maar de lichaamsvernieuwing reeds op den derden dag daarna begon, en bij de eerste verschijning nog slechts zeer zwak in graad was. Bij den gewonen mensch komt hier de tegenstelling zeer sterk uit. Neemt ge eenerzijds den grijsaard, die, verzwakt en ingezonken, nauwelijks meer voortstroomt, en in het gebruik zijner zintuigen niet alleen, maar ook in zijn denken en in zijn herinnering verzwakt was, en plaatst ge dan tegenover die geheel verachtende verschijning een kind van God in de waarachtige opstanding, dan is er van gelijkheid tusschen de ver-

loren en de nieuwverkregen lichaams-gedaante nauwelijks sprake meer. Konden we zulk een gestalte ontwaren, we zouden de personen niet herkennen. En we zien dan bij Jezus ook wel, dat 't herkennen niet even grif als vroeger ging, maar het bleek dan toch mogelijk, en de overgang van de ondergaande in de nieuwe, verheerlijkte gestalte gaat niet op eens, gaat niet plotseling toe, maar schuift slechts zeer langzaam uit wat verouderde en afnam, in wat zich verjongt en verheerlijkt wordt over. Maar al ging dit proces langzaam toe, het resultaat kon toch geen ander zijn, dan de uitkomst waarvan de apostel gewaagt. Gelijk we toch in den aanvang van dit artikel op den voorgrond stelden, met klem en kracht handhaaft de apostel de profetie, dat eens ons lichaam, in den staat van verheerlijking, aan dat van Jezus gelijk zal zijn. Iets waaruit van zelf volgt, dat Jezus' lichaam nu reeds zich in dien hoogen staat zich bevinden moest, en alzoo reeds onder zijn opvaren ten hemel in dien hoogen staat moet zijn overgegaan. Zijn nu de bedenkingen, die het ongelooft tegen Jezus opvaren ten hemel inbrengt, alle zonder uitzondering, ontleend aan wat in de orde van deze natuur, de natuurwetten, de feiten en gegevens zijn, en blijkt uit 1 Cor. XV en 2 Cor. V, dat zoomin ons lichaam als dat van Jezus na de Opstanding aan de conformiteit met deze natuurwetten en natuurlijke gegevens gebonden is, dan valt alle kritiek op de mogelijkheid en op de realiteit van Jezus' Hemelvaart vanzelf weg, zonder dat, rakende de volstrekte identiteit van Jezus lichaam voor en na zijn verheerlijking, ook maar de minste twijfel of onzekerheid kan opkomen.

Ten slotte zij in dit verband nog verwezen naar het achtste hoofdstuk uit den brief aan de Romeinen, waar we in vs. 11 lezen: »Zoo zal Hij, die Christus uit de dooden heeft opgewekt, ook *uw sterfelijke lichaam levend maken door zijn Geest die in u woont*». In verband waarmee tevens te letten is op vs. 23, waar de apostel betuigt: »Wij dan zullen, zeg ik, zuchten in onszelf, verwachende de aanneming tot kinderen Gods, namelijk de verlossing onzes lichaams». Men versta deze beide uitspraken niet op den klank af verkeerd. »Verlossing van het lichaam» beduidt niet: verlost zijn van het lichaam, zoodat de ziel, van het lichaam vrij, nu enkel als ziel geestelijk geniet. Integendeel, »verlossing van het lichaam» beteekent, dat het lichaam zelf verlost zal worden van wat 't lichaam drukt, beklemmt en ten onderhoudt. Het gaat uit van de onderstelling dat er tweerlei staat voor ons lichaam mogelijk is, de éne van glorie en hoogere orde, die pas komt door de Opstanding, en de andere beklemd en gedrukt zoo als 't nu door de zonde en den vloek hier op aarde geworden is. En geheel hetzelfde wordt ons betuigd in vs. 11, als er staat, dat God »onze sterfelijke lichamen levend zal maken door den Geest die in ons woont». Ook hier toch is het sterfelijke van het lichaam aanduiding van den gedrukten en beklemden toestand, waarin hier op aarde ons lichaam verkeert, omdat het beperkt is in deze levensorde, en onder den vloek der zonde sterfende gaat. Doch hiervan zal God ons, ook naar het lichaam, verlossen. Ook het lichaam zal dat sterfelijke te boven komen. Het zal in de eeuwige sfeer worden overgebracht. En dit zal niet van buiten af, maar van binnen uit geschieden, door den Heiligen Geest die in ons woont.

Ook dit nu op Jezus overbrengende, verstaan we, dat hij is de eerste, de eersteling in deze nieuwe orde der dingen. Immers het lichaam, dat hij uit Maria's schoot aannam, was een vernederd en sterfelijke lichaam, dat gebonden was aan de vergankelijkheid en gedruktheid van deze met vloek beladen levenssfeer. Maar nu heeft de Christus de eerste van allen, en als aller eersteling, in het eigen lichaam dat hij in zijn opstanding weer aannam, dit aan den dood onderworpen, dit door deze aardsche orde der dingen gedrukte en beklemde lichaam weer vrij gemaakt, het opgevoerd tot een hoogere orde, het in de geestelijke hoogere levenssfeer ingedragen, en het alzoo, naar eisch van Gods doel in de schepping van lichaam en ziel, verheerlijkt. Resultaat is derhalve, dat Jezus' Hemelvaart niet enkel een verlaten van deze aarde was, maar, veel meer nog, een uitgaan uit deze levenssfeer van *lagere* orde, om in te gaan in de heerlijkste levenssfeer van *hoogere* orde, waar de Troon Gods is, en de engelen Gods het nooit eindigend Haleluja zingen. Dus ook, dat Jezus, uit dit aardsche aanzijn in dat aanzijn van hoogere orde overgaande, niet van zijn lichaam zich onttreed, maar



zijn volle menselijke natuur, naar ziel en lichaam, in die hogere levensfeer indroeg. En dat alstoen, opdat zulks mogelijk zou zijn, de Vader het lichaam van Jezus tot zoo hoogten staat verheerlijkt heeft, dat 't, in conformiteit aan die hogere orde, wel in wezen zichzelf gelijk bleef, maar nu de zuivere, de volledige harmonie van lichaam en ziel, in de zienlijke en onzienlijke schepping vertoonen kon.

Dr. A. K.

### „Visschers van menschen”.

En Jezus zeide tot hen: Volgt mij na, en ik zal u maken, dat gij visschers der menschen zult worden. Mark 1: 17.

Een kenner onder wie hengel blijft thuis, als de zonnegans de wateren beschijnt, maar gaat op visschen uit, als de regen begint neer te druppelen en opkomende donderkopen den horizon verdonkeren.

Ook geestelijk gaat dit door.

In dagen van storeloos geluk en voorspoed stelt vaak elk uitzicht u te leure, om de afgedoolden naar Jezus te lokken; maar trekken zich de wolken over iemands levenslot samen, dat bangheid zijn ziel verschrikte, dan verhoogt zich niet zelden de kans voor u om zijn ziel te vangen en te winnen voor u Heiland.

Jezus zei 't tot zijn discipelen, dat hij ze „visschers der menschen” zou maken, en een iegelijk, die in volen ernst acht er voor te mogen danken, dat ook hij een discipel van den Heiland is geworden, weet van de ure der bekeering af, dat ook in zijn inlijving onder de kinderen Gods, het heilig gebod en de zalige roeping uitging, om ook zelf een eigen plaats onder „die visschers van menschen” te mogen innemen.

Daarbij nu geldt gelijke regel als onder de visschers in onze binnenwateren. In dagen als 't al voor den wind gaat, is er bijna niet te vangen, en keert de beste jeveraar voor Evangelisatie dag na dag soms moedeloos huiswaarts. Doch keert de voorspoed; treedt leef of roeping 't gezin; is er een hart dat verslagen nederligt en geen levensmoed meer in de ziel voelt tintelen; dan, ja, is er veelal een geopende deur, dan is er achter die geopende deur niet zelden een luisterend oor, dan vindt u roepstem ten leven ingang, en dan is 't o, zoo vaak gezien, dat juist leed in 't leven het hart ontsloot, om den Heiland binnen te laten.

Zoo was het steeds, en zoo is 't ook nu. Niet alsof allen die thans door leed gedrukt zijn, ten leven zullen ingaan. Of is het niet maar al te veel na bange epidemieën gezien, dat er een oogenblik wel wezenlijk een vrome opwaking was, dat nàr 't bedehuis toog wie er sinds lang van vreemd was, en dat weer knielde en smeekte om redding, wie dusver waande zonder God zijn eigen pad te zullen vinden; maar, dat nauwelijks het onweer van de lucht week, of de oude zelfgenoegzaamheid kreeg weer den boventoon. Zelfs kan een ieder ze in zijn eigen omgeving aanwijzen, die persoonlijk door zware krankheid aangetast, den dood nabij kwamen, en toen in doodsangst hun God weer aanriepen, maar die, nauwelijks weer op de been en aan hun levensvat teruggegeven, weer liefst op eigen wienken dreven.

Droevig ervaring stelde, helaas, vast, dat van de door leed bezochten er nooit anders dan een klein percentage door het gelede leed ten leven inging.

Maar vast staat toch, Gods zij dank, even stellig, dat zulk een percentage er dan toch altoos was, en ook nu er zijn zal.

De vrucht der beproeving zal ook nu in de schuren van den oogst des Heeren worden ingedragen.

Zielen gevangen worden er ook nu.

Vandaar de vraag, die in zulke bange dagen als we thans weer doorworstelen, onveranderlijk van Gods wege tot elk onzer komt, of ook wij als „visschers van menschen” van de geringste kans, die de dreigende onweerswolken ons brachten, partij hebben getrokken; en of, als straks de vrede terugkeert, en de geestelijke oogst gekend zal worden, ook gij als gelukkige visscher van menschen bij Gods engelen bekend zult staan, zoodat ook gij een toon voor der Engelen jubelzang zult mogen inzetten.

Al Gods volk moet er op zijn, om vooral in dagen als we nu doorleven, het dieplood in de wateren uit te werpen, en met Gods hulpe, zielen te winnen voor Jezus.

Ook bij zulk zielen vangen is te veelvuldig voorspoed bijna altoos een *bedrijf* om te slagen, en is omgekeerd de bange vrees die over de ziel sluip, een *hulp* die uw God u biedt.

Er mag thans metterdaad gesproken worden van een beslag, dat over veler hart gleed. Er was door de groote meerderheid zelfs niet op de mogelijkheid van zulk een ontzettend ernst gerekend. Zelfs toen de oorlog uitbrak, had er bijna niemand zich een voorstelling van gemaakt, dat de jammer zóo bang over heel Europa zou worden uitgegooten.

Zelfs de luchtvaartigen werden ditmaal verschrikt. Wie anders niet dan lachen kon, begon nu te beven. Gods naam kwam weer op de lippen, nu niet meer in een vloek, maar als bede. En een stemming begon in breder kring te heerschen, als duister alleen onder de gekenden des Heeren gekend was.

Doch daarop moet dan ook door wie God vrees worden ingewerkt. Van die stemming moet partij worden getrokken door wie in het vangen der zielen geen vreemdeling is. Het zijn nu de dagen en weken, om gestadige winste te maken.

Winste voor het Koninkrijk Gods!

Waart ge ook zelf daarop bedacht? Kunt ge ze reeds met namen aanwijzen, die nog van verre staanden, die in deze dagen, door uw roepstem, nader aan hun God zijn gekomen? Moogt ge er reeds in roemen, dat niet alleen de predikanten en de schrijvers, de zeloten en de mannen van het Leger des Heils, en de Methodisten, maar dat ook gij, gij zelf, gij persoonlijk, een verloren behouden hebt, weer een broeder, of een zuster, in Christus hebt gewonnen?

Visscher van een mensch, te zijn, is voor elk kind van God een persoonlijke roeping. Ge gaat niet vrij uit, als ge met treure over den jammer die veler ziel benaauwt, en wel meestdij om voorziening in den tijdelijken nood aan te richten, maar het koord met het aas, om zielen te vangen, rustig naast u op den oever laat liggen, in steek van 't in de wateren uit te werpen, er met passie op te zien of ge beet krijgt, en er God voor te danken, zoo ge de te vangen ziel dan ook vangen mocht.

Versta 't toch een iegelijk onzer, dat 't niet van onze wilskeus afhangt, of ook wij ons niet aan geven zullen, maar dat 't *onze plicht* is; en dat we heerlijke kansen voor zielenwinst verspreiden, zoo we te laat komen. Ja, verspreiden ook, zoo we het verkeerde aas aan de haak slaan.

Ge begrijpt, wat met dat verkeerde aas wordt bedoeld. Beweegt u wel waarlijk een liefde om zielen te vangen, die uit Gods liefde in uw hart ontstoken werd, dan zult ge niet uit de hoogte op de afgedoolden, die naar iets hogers zoeken, neerzien, maar indringen in de gesteldheid van hun gemoed. Niet bestraffend hen neerwerpen, en niet *verwijtend* hun vroegere Godverraking hun in 't aangezicht werpen. Wie visschen vangen wil, maakt 't water niet eerst troebel, zoodat de visch wegschiet.

Wat er uit u spreken moet, is het aas de zoekende liefde waarmee u Heiland u zelf eens trok, en won, en u in zijn heilige hoede nam.

De vroeger buiten God levende, maar nu door angst en leed aangegrepen, moet uit uw hart een liefdetrilling voelen uitgaan, aan wier bestaan hij vroeger niet geloofd heeft, en in die liefdetrilling van uw hart moet hem de liefde voelbaar worden, waarmee Jezus ook naar hem de armen van zijn genade uitstrekt, om zijn ziel voor eeuwig te winnen.

Visschers van menschen, o, mochten er recht velen ook in onze kringen gevonden worden. We lezen in de Schrift van een vischvangst waarbij de netten scheurden. Heerlijk zou 't zijn, als 't zoo ook nu onder ons mocht wezen. Doch al mocht zóo heerlijk vangst ons niet gegund worden, bringe dan toch de uitkomst aan Gods Kerk de blijde boodschap, dat ook gij verwaardigd werd meegeteld te worden onder de visschers die menschenzielen hebben gered.

Dr. A. K.

Amsterdam, 23 October 1914.

De bedestond, die door de goede zorg van ons lokaal comité Maandagavond voor de Vrije Universiteit werd gehouden, was ditmaal gelukkig beter bezocht dan wel in de laatste jaren het geval was geweest. Het scheen, alsof de ernst der tijden, waarin we leven, ook dieper de behoefte had doen gevoelen om voor onze Hoogeschool het aangezicht des Heeren te zoeken. Ook de goede verwachting, die men aangaande den spreker had, werd niet teleurgesteld. In een keurig gestyleerde en bezielende rede, die met groote aandacht gevolgd werd, stelde Dr. F. C. Meijster als inleidend woord tot het gebod het hoog belang van onze Christelijke Hoogeschool in het licht naar aanleiding van de woorden van den Apostel Paulus in den brief aan de Colossensen 1: 17: „Alle dingen bestaan te zamen door Hem”, n.l. door Christus. De spreker wees er op, hoe de Apostel in dezen brief den strijd aanbond tegen een gnostieke secte van die dagen, die dualistisch God en wereld scheidde en als twee vijandige machten tegenover elkander stelde. Daarmede deed ze te kort aan de waardigheid van Gods Zoon, die niet alleen het Hoofd der gemeente; maar ook de Scheppingsmiddel is, die alle dingen, schep, in stand houdt en hun samenhang geeft, zoodat deze wereld Christus niet verduistert gelijk bedoelde Gnostieken beweerden, maar Zijn glorie veelvulter uit alles ons tegenstraalt. Zoo lag in dit woord van den Apostel de *diepste bestaansgrond, de harmonische samenhang en de groottste roeping der Christelijke wetenschap* ons gegeven, gelijk de spreker op uitnemende wijze uiteenzette, om daarna in een vurig gebod de belangen van de Hoogeschool, waar deze wetenschap bij het licht van Gods Woord beoefend wordt, aan God den Heere op te dragen.

Ook bij de overdracht van het Rectoraat, dat Dinsdag in het gebouw van den Werkenden Stand plaats vond, was de belangstelling zeer groot. Een talrijke menigte was opgekomen, waaronder o.a. werden opgemerkt de Burgemeester van Amsterdam, de Generaal-Majoor, commandant der stelling Amsterdam en de Rector Magnificus der Stedelijke Universiteit. De aftrappende Rector, Prof. Diepenhorst, hield een rede over *Oorlog en Vrede*, waarbij hij zich ten doel stelde enkele beschouwingen te wijden aan de vraag, welke houding ons tegenover het pacifistisch streven onzer dagen betaamt. Het korte persverslag van deze rede, die reeds met bekwaam spoed in druk verschenen is, geven we hier weer:

Eerst gaf hij daartoe een uitvoerige schets van de ontwikkeling der vredesbeweging, deed zien hoe de richting, waarin het mystieke element overheerschend was, allengs werd verdrongen door het e.g.n. rationele of wetenschappelijke pacifisme, dat zijn scherpste afroning vond bij Norman Angell, den schrijver van 't vermaarde boek *De Grote Lieste*. Van de zedelijke bewerking der harten wordt door deze strooming geen heil verwacht. Het economisch inzicht moet worden verhelderd en aan vorsten en volken duidelijk gemaakt, dat hun eigenbelang gebiedt het zwaard in de scheede te steken. Niet de lessen der ethiek, maar de wetten der economie eischen den vrede.

Daarna stond den spreker stil bij hen, die het pacifisme principieel bestrijden, meenen dat de eeuwige vrede niet slechts onmogelijk, maar zelfs ongewenscht is; die hoog roemen in de zegenrijke werking van den krijg. Aan de geschriften van Von Stengel, Lasson, Van Boguslawski, Constantini, werd daarbij aandacht geschonken. Uitvoerig werd met name stilgestaan bij de apologie van den oorlog door Prof. Steinmetz, die den krijg prijst als het werkzaamste middel om door groepselectie de sociale deugden te bevorderen. De spreker wees er op, hoe het Christelijk beginsel deze evolutionistische beschouwing veroordeelt en dat, hoezeer ook in den oorlog sommige dingen zijn te roemen, toch naar beperking van den oorlogsluiter met kracht moet worden gestreefd.

Dat de oorlog door den natuurlijke loop der dingen vanzelf zou uitlijnen, werd betwist. De wassende macht van het internationaal socialemoedheid hier geen factor ten goede. Nog daargelaten dat de revisionistische afdwaling van Maurenbrecher, Max Schippel en anderen, die openlijk den krijg als middel voor goede staatsontwikkeling aanprezen, veel ingang vindt, gaat ook van de zuivere Marxistische leer geen remmende kracht uit. De klassenrijdsleer, die het uitoefenen van geweld een normale functie acht, en het historisch materialisme, dat de normatieve macht der zedewet loochent, staan hiertoe in den weg.

Evenmin zal de oorlog worden opgeheven door het toenemend internationaal verkeer. In den breede wordt die wordende wereldcultuur in al haar vertakkingen geschilderd. Evenwel wordt daarbij de aandacht gevestigd op het feit, dat daardoor wel punten van aantrekkende worden bijgebracht, maar ook evenzeer oorzaken van wrijving en twist vermeerderd. Die toenemende internationale aantrekkende komt goeddeels slechts aan de oppervlakte, legt geen beslag op de zielen en kan de werking van de nationale idee niet verstoren.

Voor een goede ontwikkeling der vredesactie stelde Prof. Diepenhorst daarom op den voorgrond, dat zij zich van de mogelijkheid van een komend krijg innerlijk helder bewust zou zijn, de kracht der nationale idee zou kennen, waardeeren en leiden.

De wereldvrede zal in deze bedeeling niet komen — met voorbeelden uit de pacifistische beweging zelve toonde spreker dit aan. Daar is niet zelden een sobriërende tegenstelling tusschen het vredelievende woord en de oorlogszuchtige daad van zoovelen, welke in de vredesbeweging vooraanstaande positie innemen.

Hij herinnerde daarbij aan uitingen van den Franschen pacifist *Estournelles de Constant* en den Italiaan *Monella*. Ook ligt in menig vernuftig pacifistisch plan de brandstof voor een nieuwen krijg besloten. Zoo in de internationale politiemacht van Prof. van Vollenhoven, in het plan van een grooten statenbond, ook in de arbitrale uitspraken die nu reeds een scherpe kritiek van Hans Weiberg en Jozef Kohler uitlokten.

Hieruit vloeit mede voort, dat het besef moet worden verlevendigd, dat voor richtige ontwikkeling van het economisch leven trouwe zorg voor de landverdediging een onmisbare voorwaarde is. Een krachtige defensie-politiek is voor een bloeiend economisch bestaan geen bedreiging, maar een *stut*. Al blijft voor sommige rijken de klacht van schadelijke oprijding der militaire lasten gegrond, voor Nederland mist zij recht van bestaan.

De vredesbeweging heeft zich te hoeden voor alle kosmopolitisme, moet beseffen dat in een gezond nationaal gevoel rijke productieve kracht schuilt. Ook snijde ze aan een dorre materialistische beschouwing den weg af. De vrede is niet het hoogste goed en de oorlog mag niet als het ergste kwaad worden gebrandmerkt. Oorlog en vrede behooren beide in dienst van het recht te worden gesteld; de oorlog moet in plaats van een vijandelijkheidsmiddel broeder worden een bescheiden dienaar van den vrede.

Al kan zoo een krijg, ook een offensieve krijg, plicht zijn, niettemin zal een oordeel gaan over degenen, die lichtvaardig den oorlogsfakkel zwaaiven. Aan de vredesactie mag warme belangstelling niet worden onthouden, maar in een vredesbeweging, geïnspireerd door beginselen als Norman Angell vertolkt, is voor christenen geen plaats. Die actie bedreigt veel meer den vrede en draagt brandstof voor den krijg aan.

De vredesbeweging richt zich niet tegen de giftige stelling, die het belang verklaart tot allesbeheerschend principe. Ook zij aanvaardt het belang als de normatieve macht; ze snijdt den kanker alzoo niet uit, maar draagt nieuwe smetstof aan.

Voor den vrede moet worden geworfeld, maar met onvruchtbaarheid zal zijn geslagen alle pogingen indien de morele zending wordt verzuimd, indien wordt vergeten, dat zielen moeten worden gewonnen, die buigen voor recht en gerechtigheid.

Na een korte vermelding van de fata Academia en de gebruikelijke toespraken besloot Prof. Diepenhorst zijn rede met het rectoraat over te dragen aan Prof. Dr. C. van Gelderen, met de bede, dat aan het einde van diens rectoraat de vrede in Europa hersteld, ons land en volk gespaard en de Vrije Universiteit nog in volle levenskracht mocht gevonden worden.

Op den inhoud dezer rede zal later uitvoeriger worden teruggekomen, maar nu reeds mag geconstateerd, dat Prof. Diepenhorst en in de keuze van zijn onderwerp en in de behandeling daarvan zeer gelukkig is geslaagd. Er was moeilijk een onderwerp te bedenken, dat actueeler was en van meet af de belangstelling der hoorders meer pakken kon dan dit. En ook de behandeling van het onderwerp, historisch rijk gedocumenteerd, nu en dan met lichte scherps gekruide en toch, wat den grondtoon betreft, diep ernstig, hield de aandacht van het begin tot het einde gespannen. Zoo heeft de Vrije Universiteit ook nu weer getoond, hoe ze niet in de behandeling van abstract-wetenschappelijke vraagstukken haar kracht zoekt, maar het licht van Gods Woord wil verspreiden over de belangrijke problemen van den dag, die aller hoofd en hart in spanning houden.

Laat ons ten slotte uit de fata academia nog mogen meedeelen, dat voor den nieuwen cursus werden ingeschreven 13 studenten in de Theologie, 3 voor de Rechten, 2 voor de Letteren, 2 voor de medische faculteit en 1 voor de wis- en natuurkundige faculteit, te samen dus 23 studenten. Onbevredigend is dit getal niet; alleen het aantal der juridische studenten is dit jaar geringer dan in vorige jaren, maar hierbij moet bedacht worden, dat de mobilisatie vermoedelijk oorzaak is, dat meer dan een, die anders met den nieuwen cursus zijn juridische studien zou begonnen zijn, dit thans nog uitselde. Maar ook al houdt men met dezen factor rekening, dan blijft toch het getal onzer juristen, die aan de Vrije Universiteit komen studeeren, bedroevend klein, vergeleken bij dat der Rijksuniversiteiten, en toont het, dat menig Christenouder in dit opzicht zijn roeping zich zeker nog niet genoegzaam bewust is.

### De Theologische School te Grand Rapids.

De Senaat van de Vrije Universiteit heeft terstond van de thans haar verleende be-

voegdheid gebruik gemaakt, om aan het verzoek van de Theologische School der Christelijke Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika te voldoen, en besloten, dat de candidaten dezer School vrijgesteld zullen zijn van de verplichting om het propaedeutisch- en candidaats-examen aan de Vrije Universiteit opnieuw af te leggen, wanneer ze daar hun studien willen voortzetten tot Doctor in de Theologie te worden gepromoveerd. Alleen is met het oog op de eigenaardige eischen, die bij het candidaats-examen aan de Vrije Universiteit gesteld worden, bepaald, dat voor deze candidaten van de Theologische School te Grand Rapids bij het doctoraal examen de Ethiek in het examenvak zal worden opgenomen. Met dit besluit wenschen we de Theologische School te Grand Rapids van harte geluk, en we hopen dat daardoor de band tusschen haar en de Vrije Universiteit nog nauwer zal worden aangehaald. Een der voornaamste struikelblokken voor haar studenten om aan de Vrije Universiteit te promoveren, is daarmede thans gelukkig uit den weg geruimd.

Gelijk vanzelf spreekt, kon de Senaat thans nog alleen een besluit nemen omtrent de candidaten van de Theologische School te Grand Rapids, omdat alleen deze School een officieel verzoek tot Directeuren gericht had en langer uitstel van antwoord onhoofdelijk zou geweest zijn.

Men leidt hieruit echter geenszins af, dat de Senaat dit voorrecht dus alleen wil schenken aan de Theologische School te Grand Rapids, maar dit niet zou willen doen aan de andere Theologische Scholen, wier candidaten evenzeer aan de Vrije Universiteit hunne studien wenschen voort te zetten. De beslissing hierover kan echter eerst later genomen worden. Zoo ligt het, wat met name de Theologische School te Kampen betreft, in den aard der zaak, dat de Senaat niet vooruit wilde grijpen op de beslissing der Generale Synode, nu van meer dan ene particuliere synode het voorstel ter synodale tafel is gebracht, dat de Generale Synode zich wenden zal tot de Vrije Universiteit met het voorstel, om „over en weer de examens te erkennen”. Kieschied gebood derhalve, dat de Senaat eerst zou afwachten, welke beslissing de Synode over deze zaak nemen zal, en haast was er in dit geval zeker niet.

### De komende Synode.

Nu de Generale Synode de volgende week samen komt, mogen we onze Kerken wel opwekken om op den aanstaanden Rustdag haar in het bijzonder in den gebede te gedenken.

Of de Synode al de zwaarwichtige onderwerpen, die op haar agendum staan, zal afwerken, zooals met name de herziening van onze belijdenisschriften, een nieuwe Bijbelvertaling, een omwerking onzer liturgie en de toevoeging van een gezangenboek aan ons psalmboek, dan wel zich bepalen zal tot het strikt noodzakelijke, dat geen langer uitstel lijden kan, zooals met name de Zending, de tuchtgeschillen enz., staat alleen aan haar om te beslissen. Er gaan stemmen op, die willen, dat de Synode rustig, zonder te veel door de tijdsomstandigheden zich te laten beheerschen, haar taak zal volvoeren en omtrent al deze vragen een beslissing nemen zal. Terwijl anderen van oordeel zijn, dat beperking tot het strikt noodzakelijke thans plicht is, omdat een al te lange duur van de Synode met name voor de hoogleraren, die hun arbeid moeten laten stilstaan, en voor de predikanten, wier catechisaties juist waren aangevangen, zeer hinderlijk zou wezen. Hier komt bij, dat onder de gegeven omstandigheden er wel geen sprake van kan wezen, dat de afgevaardigden van buitenlandse kerken onze Synode zullen bijwonen, en het reeds daarom niet gewenscht zou zijn, dat de Synode zulke ingrijpende besluiten zou nemen als met name ten opzichte van de Bijbelvertaling, de Confessie, de Liturgie en de gezangen-questie, die toch niet alleen voor de Kerken in Nederland, maar evenzeer voor de Kerken in het buitenland van zoo hoog belang zijn. Reeds nu heeft de mare, dat onze Kerken de belijdenis en catechismus wilden herzien, in Amerika aanleiding gegeven tot geheel scheve en onjuiste voorstellingen, die wel weerspreken zijn geworden, maar die toch licht een zaad van wantrouwen zouden kunnen doen ontkiemen. Hoogstens zou de Synode deze vraagstukken dus voorloopig kunnen bespreken, om dan aan de deputaten op te dragen, voor de volgende Generale Synode de Kerken met een weloverwogen advies te dienen en daarbij ook de mening van de buitenlandse Kerken te vragen. En dan zou een uitvoerige en principiële discussie van deze vraagstukken op deze Synode toch praematur en overbodig wezen.

Maar hoe de Synode hierover ook beslissen moge, de ernst der tijden, waarin we leven, roept voor alle dingen om versterking van den broederband in onze Kerken zelf. Waar reeds op politiek gebied de verschillende partijen gevoeld hebben, hoe het plicht was de strijd bij te begraven en de eenheid van ons nationale leven te doen uitkomen, daar zou de Kerk van Christus al een zeer slecht voorbeeld geven, wanneer in haar midden thans niet alles vermeden werd, wat tot broedertwist aanleiding zou kunnen geven. Mogt daarom het gebod voor onze Synode opgaan, dat de Heilige Geest, om deze schoone beelddespraak van onze vaders over te nemen, in haar midden moge voorzitten, en door dien Geest aller hart en zin geleid worde, om alleen te bedenken wat voor den vrede van Jerusalem dienen kan.

### De Hervormde Synode en de Vrije Universiteit.

De Hervormde Synode, die wederom haar zittingen hervat heeft, heeft ook voor 't eerst sinds 1885 zich weer bezig gehouden met de vraag, of de candidaatsbul van de Theologische faculteit der Vrije Universiteit niet door haar erkend zou worden.

Toen was het, indien we ons niet vergissen, Ds. Tinholt, die het voorstel deed om aan de candidaten in de Theologie aan de Vrije Universiteit den toegang te verleenen tot het predikambt in de Hervormde Kerk; maar werd dit voorstel met groote meerderheid verworpen op grond, dat de Hervormde Kerk alleen candidaten wilde van Universiteiten, waaraan haar kerkelijke hoogleraren onderwijs gaven. In zooverre hield de Synode zich dan ook consequent aan dit eenmaal ingenomen standpunt, dat toen de kerkelijke hoogleraren aan de Stedelijke Universiteit te Amsterdam kwamen weg te vallen, omdat de Gemeenteraad de hiervoor toegestaan gelden introk, de Hervormde Synode nu ook van hare zijde deze Universiteit boycotte en de aan deze Hoogeschool gevormde candidaten in de Theologie niet meer toeliet om proponentsexamen af te leggen.

De Hervormde Synode is thans op dit laatste besluit terug gekomen. Hoewel er nog enkele stemmen opgingen voor het exclusivistische beginsel, dat de Kerk geen candidaten mocht toelaten, die gestudeerd hadden aan een Universiteit, waar geen kerkelijke hoogleraren waren, besloot de Synode toch met 16 tegen 3 stemmen de candidaten van de stedelijke Universiteit te Amsterdam weder in genade aan te nemen.

Van zelf was hiermede evenzeer de uitsluitingsgrond voor de candidaten van de Vrije Universiteit vervallen. Vandaar dat Prof. Van Veen dan ook verklaarde iets te gevoelen voor de billijkheid, om ook het candidaats-examen van de Vrije Universiteit nu te erkennen, en daarom voorstelde Art. 7a van het betrokken reglement aldus te lezen: vereischt wordt voor het propentsexamen een bewijs, dat de examinandus den graad van candidaat in de godgeleerdheid heeft verkregen aan eene rijksuniversiteit, de gemeente-universiteit te Amsterdam of de Vrije Universiteit op Gereformeerden grondslag te Amsterdam. Een voorstel, dat voor het billijkheidsgevoel van Prof. Van Veen pleit, toont, dat hij boven enghartige antipathieën en min nobelen concurrentiegeest verheven is, en waarvoor we hem gaarne openlijk dank brengen.

Men zou verwachten, dat heel de Synode dan ook eenparig dit voorstel zou hebben aangenomen. Vooral sinds de Regeering den effectus civilis van de graden der Vrije Universiteit erkend heeft, wordt door elk officieel college de Vrije Universiteit behandeld als geheel op één lijn staande met de Rijks-universiteiten en de Stedelijke Universiteit te Amsterdam. Meerdere leden der Synode spraken dan ook openlijk uit, dat men niet met twee maten meten mocht; dat wanneer men de Stedelijke Universiteit van Amsterdam, trots haar gemis aan kerkelijke hoogleraren erkende, dit ook behoorde te geschieden met de Vrije Universiteit, en dat de Synode hoog genoeg moest staan om een Universiteit, die van regeeringswege den effectus civilis voor haar graden kreeg, thans ook harerzijds te erkennen.

Intusschen, de moderne professor Cannegieter en de secretaris der Synode gingen met alle kracht het voorstel van Prof. Van Veen te lijf en wilden van deze erkenning van het candidaats-examen der Vrije Universiteit niets weten. En het voorstel werd ten slotte met één stem meerderheid (10 tegen 9) verworpen. Voor stemden de heeren Prof. Dr. Knappert, Prof. Van Veen, Timmer, Bloem, Menthe, Steenbeek, Eilers de Haan, De Groot, Koopmans en de Voorzitter der Synode.

En de rest, zoo voegt een neutraal blad (*De Telegraaf*) er aan toe, „was kleinzielig genoeg om het niet te doen.”

Metterdaad, kleinzielig.

Voor al een Synode, die in haar meerderheid orthodox is.

Toch zal de zaak hiermede wel niet uit wezen. Een meerderheid van één stem tegen is zoo gering, dat alle hoop bestaat, dat wanneer op een latere Synode wederom een dergelijk voorstel gedaan wordt, deze ééne stem zal zijn omgegaan.

En dan zal het ostracisme hebben opgehouden, dat voor de Synode der Hervormde Kerk toch eigenlijk een schande is en de mogelijkheid worden geopend ook voor a.s. predikanten van de Hervormde Kerk, om wanneer ze dit wenschen, hunne studien aan de Vrije Universiteit te doen.

Dr. H. H. K.

### Voor Kootwils scholen.

In hartelijken dank ontvangen van den heer C. M. te Hilversum f 2.50.

Vriendelijk verzoeken wij onzen scholen te willen gedenken.

Ds. J. H. HOUTZAGERS, voorzitter.

### Leestafel.

Ds. LAMBERT J. HULST. DRIE EN ZESTIG JAREN PREDIKER. GEDENKSCHIFTEN. Kampen. J. H. Kok. - 1913.

IV.

„Doch ten aanzien van de algemeene wetenschappen, waardoor de blik moet vernauwd worden, werden wij schaars bedeeft.”

Dus, maar ik in mijn vorig artikel reeds vermeldde, Ds. HULST zelf, waar hij niet zonder waardeering herdenkt zijn Theologische opleiding te HOOGEVEEN. Toen hij dat in zijn GEDENKSCHIFTEN neerschreef, was hij een oude